

ชาวมลายูเชื้อสายไทย
กับการธำรงไว้
ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

The Malaysians of Thai Descent
and the Maintenance of Cultural Identity

นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต¹

Nibondh Tipsrinimit

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร. ประจำหลักสูตรไทยศึกษาบูรณาการ
สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

**ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทย
กับการร่ำรูงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม**

บทคัดย่อ

บทวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม บั๊จจัย รูปแบบและวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการธำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมาเลเซียเชื้อสายไทย รวมทั้งผลกระทบและแนวโน้มที่มีต่อการธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย โดยใช้แนวคิดประวัติศาสตร์สังคมเศรษฐกิจของสำนักอันทาล และแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องชาติพันธุ์สัมพันธ์ เป็นหลัก

ผลการวิจัยพบว่า ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย ยังคงมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เกิดจากระบบความเชื่อและพิธีกรรม คือ เชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนา โดยมีวัดไทยเป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมของหมู่บ้าน มีพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน เชื่อในเรื่องผี การทำนาย เคารพในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้งเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ด้านระบบการผลิตส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพการเกษตรซึ่งเป็นการผลิตเพื่อการเลี้ยงชีพ ด้านระบบการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ยังเป็นครอบครัวขยายและอยู่ภายใต้การดูแลของพ่อแม่ ใช้ภาษาไทยถิ่นภาคใต้ติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน นิยมให้บุตรหลานบวชเรียนเพราะถือเป็นจารีตที่ต้องปฏิบัติ ต้องการให้บุตรหลานได้รับการศึกษาระดับสูงและรับราชการเพราะถือว่าเป็นเกียรติแก่ครอบครัว นิยมถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นในความเป็นไทยให้แก่ลูกหลาน มีความภาคภูมิใจในการเป็นคนสยามดั้งเดิม เพราะถือว่าตนเองมีชาติซึ่งเป็นอาณาจักรยิ่งใหญ่และเคยปกครองดินแดน

แถบนี้มาก่อน ใช้ชีวิตที่เรียบง่าย รักความสงบ ไม่ชอบใช้ความรุนแรง มีชีวิตบนพื้นฐานความคิดที่ว่า “คนกลุ่มน้อยต้องยอมรับวัฒนธรรมของคนกลุ่มใหญ่ ต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของคนกลุ่มใหญ่ แต่ทั้งนี้จะต้องไม่ลืมอัตลักษณ์ของตนเอง” ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเกิดจาก ปัจจัยด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ปัจจัยภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ด้านรูปแบบและวิธีการดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจะใช้วิธีปรับตัวและสร้าง อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมขึ้นใหม่โดยผ่านระบบเครือข่ายทางสังคม ส่วนด้านผลกระทบและแนวโน้มที่มีต่อการดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมคือ ผลกระทบด้านการเรียนการสอนภาษาไทย ด้านพระพุทธศาสนา ด้านการประกอบอาชีพ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาและด้านนโยบายการพัฒนาของประเทศมาเลเซีย

คำสำคัญ :

ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทย อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

Abstract

This research aimed at studying cultural identity, factors, forms, and means relevant to the maintenance of cultural identity, including the impact and trend relating to the maintenance of cultural identity of the Malaysians of Thai descent in the northern states of Malaysia, principally through the idea of socio-economic history of the Anal School and the idea of ethnicity.

It was found from the research that the Malaysians of Thai descent in the northern states of Malaysia still adhered to the cultural identity born of a system of beliefs and rituals, namely, belief and faith in Buddhism with the Thai monastery as the focus of hamlet culture and Buddhist monks as the spiritual center of the community, beliefs in spirits, fortune-telling, respect for things sacred, including beliefs in nature and the supernatural. Most of the production system still involved agriculture, the kind of production for life sustenance. About the system of coexistence as society, it was still extended family under the care of parents. The southern Thai dialect was used for communication in daily life. Buddhist ordination for children

was favored, as it was considered a compulsory custom. A high level of education was desired for children, and government service was a career of preference, deemed an honor for the family. Transmission to younger generations was favored of the forms of art and culture outstanding for the quality of Thainess. Pride was taken for the quality of being Orang Siam, as this was held to signify the great nation once in control of this territory. A simple life was led, peace was entertained, and violence was frowned upon. Life was sustained on this foundation of idea: "A minority group must accept the culture of a majority group and learn it, by no means neglecting the minority group's own identity." The factors affecting the maintenance of cultural identity arose from factors of local history and those inside and outside the community. For forms and means of the maintenance of cultural identity, self-adjustment and creation of cultural identity were used through a system of social network. For impacts and trends of the maintenance of cultural identity, these were impacts regarding Thai-language instruction, Buddhism, making a living, tradition and custom, wisdom transmission, and the policy of Malaysia's national development.

Key Words:

Malaysians of Thai descent, Cultural identity

บทนำ

ปัจจุบันมุมมองเรื่องอัตลักษณ์ (identity) มักจะถูกกล่าวถึงควบคู่ไปกับเรื่องของอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนิยามความหมายหรือการสร้างภาพแทนความจริง (representation) ที่มักจะนิยามความหมายของอัตลักษณ์แตกต่างไปจากความหมายที่เข้าใจกัน โดยทั่วไปแล้วเรามักจะเข้าใจว่าอัตลักษณ์ของใครหรือของสิ่งใดก็น่าจะหมายถึงคุณสมบัติที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลนั้นหรือสิ่งนั้น และด้วยเหตุที่อัตลักษณ์เป็นคุณสมบัติเฉพาะที่ครอบคลุมถึงจิตสำนึกร่วมของกลุ่ม การนิยามความหมายของอัตลักษณ์จึงมักจะเน้นถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อคนอื่น ๆ ว่าใครเป็นพวกเดียวกับเราและใครที่แตกต่างไปจากเรา การสร้างอัตลักษณ์จึงเป็นความพยายามที่จะสร้างขอบเขตที่ชัดเจนของบุคคล คือตอบคำถามให้ได้ว่า "เราเป็นใคร เราแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร"

มีใคร เป็นพวกเดียวกับเราบ้าง เราอยู่ที่ไหน เรามีความสัมพันธ์กับใคร และคนอื่น
สัมพันธ์ กับเราอย่างไร” เป็นต้น

อย่างไรก็ตามแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ยุคหลังสมัยใหม่ (post-modernity) ได้รื้อ
ถอนความเชื่อเกี่ยวกับคุณสมบัติที่เป็นแก่นแท้ของปัจเจกภาพ ทำให้ความเป็นปัจเจก
กลายเป็นเรื่องของการนิยามความหมายที่สามารถเลื่อนไหลแปรเปลี่ยนไปตามบริบท
ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักจะมองว่า อัตลักษณ์จะถูกกำหนดโดยความแตกต่าง ที่สามารถ
มองเห็นได้จากลักษณะที่ตรงกันข้ามและการแบ่งแยกออกจากกัน เช่น ความแตกต่าง
ระหว่างชนชาติ คนผิวดำกับคนผิวขาว ผู้หญิงและผู้ชาย ความขัดแย้งหรือความเชื่อ
 เป็นต้น การนิยามความหมายที่เลื่อนไหลแปรเปลี่ยนไปตามบริบทดังกล่าวทำให้เกิด
แนวคิดที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์ในหลายกระแส โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่มองว่า
อัตลักษณ์ไม่ได้หมายถึงคุณสมบัติเฉพาะเท่านั้น แต่ยังมีความหมายครอบคลุมไปถึง
ความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ตลอดจนโลกที่แวดล้อมตัวเรา รวมถึงต้องมองว่า ใครเป็น
พวกเดียวกับเราและใครที่แตกต่างจากเราอีกด้วย

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Culture Identity)

วัฒนธรรมเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน หรือในสังคมเดียวกัน
ทำความเข้าใจกันว่าการดำเนินชีวิตควรจะมียึดถือหรือปฏิบัติตามแนวความคิดใด
ควรใช้ระบบใด และมีพฤติกรรมใดบ้างที่ควรปฏิบัติ ซึ่งข้อตกลงเหล่านี้คือการกำหนด
ความหมายให้กับสิ่งต่างๆ ในสังคม เพื่อว่าสมาชิกของสังคมจะได้เข้าใจตรงกันและ
ยึดถือเป็นระบบเดียวกัน ข้อตกลงหรือระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นดังกล่าวจะถูก
นำมาสอนหรือถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังๆ ได้เรียนรู้หรือนำไปปฏิบัติอีกต่อหนึ่ง วัฒนธรรม
จึงเป็นเสมือนคลังของประสบการณ์ร่วมกันของสมาชิกในสังคม และด้วยเหตุที่อัตลักษณ์
กับวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่มีความเชื่อมโยงต่อกัน ดังนั้นการนิยามความหมายของอัตลักษณ์
ทางวัฒนธรรม จึงเป็นเรื่องที่นักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาต่างให้ความสำคัญ
และนำมาเป็นข้อถกเถียงกันค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในวงการวัฒนธรรมศึกษามักจะ
กล่าวถึงการนิยามความหมายของอัตลักษณ์ที่มีพื้นฐานมาจากความเชื่อ การสร้างพลัง
อำนาจ หรือการสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ที่เป็นทั้งกิจกรรมทางการเมือง และ
การปรับใช้สัญลักษณ์ที่ปลูกเร้าอารมณ์ความรู้สึก เพื่อกระตุ้นสมาชิกของกลุ่มให้
ต่อต้านการครอบงำทางวัฒนธรรมหรือสัญลักษณ์ทางชาติพันธุ์ เป็นต้น ดังนั้นการสร้าง
อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม จึงเป็นเรื่องของการสร้างลักษณะเฉพาะที่บ่งบอกถึงระบบคิด
โลกทัศน์และพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมนั้นๆ เป็นสำคัญ ดังเช่นเรื่องราว

คนไทยในมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เนื่องจากมีประชากรที่ประกอบไปด้วยกลุ่มชนหลายเชื้อชาติหลายเผ่าพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกัน ในเอกสารของสำนักงานอ้างอิงทางประชากร (Population Reference Bureau) ได้ระบุถึงจำนวนประชากรของประเทศมาเลเซียใน ค.ศ. 2003 (พ.ศ.2546) ว่ามีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 25.1 ล้านคน² ขณะที่เอกสารการท่องเที่ยวซึ่งจัดทำโดยกระทรวงการท่องเที่ยวของมาเลเซียระบุว่า ในปี ค.ศ.2000 (พ.ศ. 2543) ประเทศมาเลเซียมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 23.26 ล้านคน ซึ่งสามารถจำแนกตามเชื้อชาติต่างๆ ได้ดังนี้ มลายู ร้อยละ 58 จีน ร้อยละ 26 อินเดีย ร้อยละ 7 และเชื้อชาติอื่นๆ ร้อยละ 92 ในกลุ่ม เชื้อชาติอื่นๆ ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มชนประมาณ 30 เผ่าพันธุ์ มีประชากรที่เป็นชาวมลายูเชื้อสายไทยอยู่ประมาณ 80,000 คน³ คนไทย⁴ เหล่านี้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในรัฐทางตอนเหนือของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) กลันตัน ปะลิส และตรังกานู⁵ ซึ่งเป็นดินแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยและเคยเป็นหัวเมืองในปกครองของราชอาณาจักรสยามมาก่อน ก่อนที่ประเทศสยามจะยกดินแดนส่วนนี้ให้อยู่ในปกครองของประเทศอังกฤษตามสนธิสัญญากรุงเทพฯ (Bangkok Treaty) ลงวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ.2452 ซึ่งผลจากการทำสนธิสัญญาในครั้งนั้น ส่งผลให้คนไทยเหล่านี้ต้องถูกแยกดินแดนด้วยภาวะสงครามและภาวะทางการเมือง กลายเป็นชนกลุ่มน้อยที่อยู่ติดเขตแดนระหว่างมาเลเซียกับประเทศไทย มีวิถีชีวิตในท่ามกลางกระแสสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายต่างกลุ่มต่างชาติพันธุ์ รวมทั้งขาดความเท่าเทียมในฐานะพลเมืองของประเทศ เนื่องจากถูกมองว่าไม่ได้เป็นผู้สืบเชื้อสายมลายูดั้งเดิม ไม่ได้นับถือศาสนา อิสลามและ ไม่ได้พูดภาษามลายูมาตั้งแต่ต้น คนไทยเหล่านี้จึงไม่ใช่

² ปราโมทย์ ปราสาทกุล. "ประชากรโลก 2003," ประชากรและการพัฒนา, 24(1): 5; ตุลาคม - พฤศจิกายน 2546.

³ The Ministry of Foreign Affairs, Malaysia. MALAYSIA IN BRIEF, 2000, P. 29.

⁴ ดาโต๊ะเจริญ อินทรชาติ อดีตวุฒิสมาชิกชาวมลายูเชื้อสายไทย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานขายสินค้าปลอดภาษี ด้านศุลกากร ตำบลปาดังเบซาร์, เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2545.

⁵ คนไทย (Siamese Malaysia) หมายถึงชนเชื้อชาติไทย สัญชาติมาเลเซีย (ชาวมลายูเชื้อสายไทย) เป็นชนชาวสยามดั้งเดิม เรียกตนเองว่า Orang Siam นับถือศาสนาพุทธ

ภูมิบุตร⁶ (Son of the Soil หรือ Bumiputera) ดังนั้นจึงไม่มีสิทธิเท่าเทียมกับคนเชื้อสายมลายูซึ่งเป็นคน ส่วนใหญ่ของประเทศ ไม่มีสิทธิเรียกร้องหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศเหมือนเจ้าของแผ่นดินโดยตรง ทั้งๆ ที่คนไทยเหล่านี้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนแห่งนี้มาช้านานและอยู่สืบทอดกันมาหลายชั่วคน ดังคำบอกเล่าของพระวิจารณ์วุฒิคุณ เจ้าอาวาสวัดพิบูลทองวราราม ที่เล่าถึงเรื่องราวของคนไทยที่บ้านบ่อเสม็ด อำเภอดุมปัต รัฐกลันตัน อันเป็นบ้านเกิดของท่านว่า “คนไทยบ้านบ่อเสม็ด เป็นคนดั้งเดิม อยู่กันที่นี่มานาน ไม่เคยมีใครบอกว่มาจากไหน เคยถามโยมพ่อโยมแม่คนแก่คนเฒ่าก็บอกว่าอยู่ที่นี่มานานสืบทอดกันมาหลายร้อยปีแล้ว ไม่เคยโยกย้ายไปไหนอาตมาเมื่อจำความได้ก็เห็นวัดพิบูลทองและหลวงพ่อน้ำคำ⁷ ตั้งอยู่ที่วัดนี้แล้ว”⁸

นอกจากนี้ยังมีคนไทยบางกลุ่มบางชุมชนได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในรัฐต่างๆ ทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซียก่อนที่จะประเทศสยามจะเสียดินแดนส่วนนี้ให้แก่ประเทศอังกฤษ ดังที่ อรุณ เอ/แอล บุญเที่ยง (Arun A/L Boontiang) คนไทยบ้านทุ่งควาย ตำบลทุ่งควาย อำเภอเป็นดง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ประเทศมาเลเซีย กล่าวถึงการอพยพของผู้คนในยุคนี้ว่า “ในศตวรรษที่ 18-19 เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจที่เมืองสงขลาและเมืองนครศรีธรรมราช ราษฎรส่วนหนึ่งจึงอพยพมาอาศัยและบุกเบิกที่ดินทำกินในรัฐไทรบุรี ซึ่งขณะนั้นมีที่ดินกว้างขวางอุดมสมบูรณ์ และผู้ปกครองมีนโยบายอย่างแน่วแน่ในการส่งเสริมการเพาะปลูก”⁹ ต่อมาเมื่ออังกฤษมอบเอกราชคืนให้แก่สหพันธมลายาใน พ.ศ. 2500 คนไทยในมาเลเซียจึงเปลี่ยนสัญชาติเป็นมาเลเซียในฐานะที่เป็นผู้ตั้งถิ่นฐานมาดั้งเดิม (คนติดแผ่นดิน) และส่วนใหญ่ก็ยังคงตั้งหลักแหล่ง

⁶ ภูมิบุตร เป็นคำที่ใช้เรียกชนพื้นเมืองมลายู (Orang Malayu) เป็นคำที่สืบเนื่องมาจากการที่รัฐบาลมาเลเซียได้บัญญัติคำว่า มลายู ไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศหลังจากที่ได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์จากอังกฤษ ในวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2500 มลายู ตามความหมายของรัฐธรรมนูญประเทศมาเลเซีย มาตรา 160 หมายถึงมลายูเฉพาะที่เป็นชาติมาเลเซียเท่านั้นซึ่งได้แก่ ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ปกติแล้วจะพูดภาษามลายูและถือขนบธรรมเนียมประเพณีมลายู และถือกำเนิดก่อนวันเอกราชในสหพันธรัฐหรือในสิงคโปร์ หรือบิดามารดาผู้หนึ่งถือกำเนิดในสหพันธรัฐหรือในสิงคโปร์ หรือในวันรับเอกราชบุคคลผู้นั้นมีภูมิลำเนาอยู่ในสหพันธรัฐหรือในสิงคโปร์หรือเป็นผู้สืบเชื้อสายจากบุคคลที่กล่าวถึง

⁷ พระพุทธรูปแกะด้วยไม้สีด้า เชื่อกันว่ามีอายุหลายร้อยปี ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ในศาลาการเปรียญวัดพิบูลทองวราราม บ้านบ่อเสม็ด ตำบลเลอริอเบาะ อำเภอดุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย

⁸ พระวิจารณ์วุฒิคุณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต ผู้สัมภาษณ์, ที่วัดพิบูลทองวราราม (วัดบ่อเสม็ด) ตำบลเลอริอเบาะ อำเภอดุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2554.

⁹ Arun A/L Boontiang Kesedaran dan Tindakan Politik di Kalangan Masyarakat Minoriti Siam : Satu Kajian Kes di Daerah Pendang, Kedah Darulaman. 1990. P. 6-7.

อยู่ในรัฐต่างๆ ทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) และ รัฐกลันตัน

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทยในมาเลเซีย

คนไทยในมาเลเซียมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะอันเกิดจากระบบความเชื่อและพิธีกรรม ระบบการผลิต และระบบการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้¹⁰

1. อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เกิดจากความเชื่อและพิธีกรรม

1.1 การมีวัดไทยเป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมของหมู่บ้าน เนื่องจากคนไทยเหล่านี้มีความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ดังนั้นทุกหมู่บ้านจึงนิยมสร้างวัดไว้ใจกลางหมู่บ้าน กล่าวได้ว่าที่ไหนมีวัดที่นั่นต้องมีคนไทย วัดไทยเหล่านี้จะมีรูปแบบและเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างไปจากวัดในศาสนาอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดแขก (อินเดีย) วัดจีน และวัดพม่า

1.2 ความเชื่อในเรื่องผี การทำนาย และการให้ความเคารพในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น เชื่อบุญผีสือ ผีหลังกลวง ผีพราย เชื่อบางสิ่งสิ่งหนึ่ง คำทำนายเรื่องดวงชะตา ตลอดจนการให้ความเคารพในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น พระพุทธรูป พระที่มีอาวสุ หรือผู้ที่มีคาถาอาคม เป็นต้น

1.3 ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ เช่น เชื่อบุญธาตุทั้ง 4 ได้แก่ (ดิน น้ำ ลม ไฟ) การปลูกไม้มงคล เช่น มะยม ขนุน ต้นรัก บานไม่รู้โรย การเคารพบูชาสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ เช่น การเคารพเจ้าที่ เทพารักษ์ ครุฑมอพิธิ หมอยา หมอทำเสน่ห์ หมอปลงศพ รวมทั้งเรื่องเกี่ยวกับไสยศาสตร์

2. อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เกิดจากระบบการผลิต

การประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม คนไทยส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพการเกษตร ซึ่งเป็นการผลิตเพื่อการเลี้ยงชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ยังคงมีอาชีพหลักในการทำนา ทำสวนผลไม้ และสวนยางพารา แต่สำหรับคนรุ่นใหม่ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในส่วนนี้เริ่มจางลง เนื่องจากมีแนวคิดใหม่ที่มีผู้ประกอบการตามความรู้และทักษะที่ได้ศึกษามามากกว่าการทำเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะ

¹⁰ นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. ตัวตนทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย. 2553. หน้า 102-130.

อาชีพรับจ้างหรือขายแรงงาน เช่น การเป็นพนักงานบัญชี พนักงานขาย พนักงานโรงแรม หรือทำงานในโรงงาน เป็นต้น

3. อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการอยู่ร่วมเป็นสังคม

3.1 การดำเนินชีวิตแบบวิถีชนบท สังคมของคนไทยในมาเลเซีย ยังคงเป็นสังคมแบบชนบทที่ยึดเอาวัดเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมของหมู่บ้าน เป็นที่ประกอบศาสนกิจและประกอบพิธีกรรมต่างๆ โดยมีพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน มีผู้ใหญ่บ้านเป็นแกนนำในการบริหารจัดการในส่วนที่เกี่ยวกับภาครัฐ มีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ไม่ค่อยสนใจเรื่องการเมืองมากนักจึงไม่มีพรรคการเมืองเป็นของตนเอง

3.2 ระบบครอบครัวที่ยังเป็นครอบครัวขยายและอยู่ภายใต้การดูแลของพ่อแม่ แต่ละครอบครัวมีสมาชิก 4-5 คน มีคำเรียกญาติถึง 13 ลำดับ (นับจากสูงลงต่ำ) คือ โคตร ลาลา ลวด ทวด ปู่ พ่อ (ตัวเอง) ลูก หลาน เหลน หลิน หลน ลื้อ หลี๊ด มีที่ดิน มากพอที่จะแบ่งให้ลูกๆ ฝ่ายชายจะเป็นผู้นำในการหารายได้ ส่วนการอบรมสั่งสอนและดูแลบุตรจะเป็นภาระหน้าที่ของแม่ เรื่องที่สอนลูกจะสอนให้รักความเป็นไทย ให้เรียนรู้วัฒนธรรมไทย ถ้ามีลูกชายต้องให้บวชเรียนก่อนแต่งงาน นิยมให้ลูกรับราชการในชุมชนแต่ละครอบครัวจะให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นอย่างดี

3.3 การเคารพและยึดมั่นในพระพุทธศาสนา มีวัดเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมของหมู่บ้าน เจ้าอาวาสและพระภิกษุสงฆ์เป็นศูนย์รวมใจของชุมชน ส่วนใหญ่จะยึดมั่นในศาสนกิจอย่างเคร่งครัด นิยมให้ลูกๆ ทั้งหญิงและชายไปเรียนภาษาไทยและธรรมศึกษาที่วัด การบวชเรียนถือเป็นจารีตสำหรับเด็กชายเพราะนอกจากได้ทดแทนคุณบิดามารดาแล้ว ยังถือว่าได้ผ่านการศึกษาและเป็นคนที่มีสมณูรณะ เป็นที่ยอมรับของสังคม

3.4 การใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน แม้ว่าการเรียนภาษาอังกฤษและภาษามลายูจะเป็นภาษาที่ภาครัฐกำหนดให้เรียนในโรงเรียน แต่คนไทยในมาเลเซียก็ยังคงใช้ภาษาไทย (ภาษาถิ่นใต้) ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยที่ภาษาไทยในรัฐไทรบุรีและปะลิสจะมีลักษณะคล้ายกับภาษาถิ่นใต้กลุ่มนครศรีธรรมราชและสงขลา ขณะที่ภาษาไทยในรัฐกลันตันจะจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกับภาษาไทยถิ่นใต้กลุ่มตากใบ ภาษาไทยกลันตันถือเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะโดดเด่นของ คนไทยในรัฐนี้ เนื่องจากเป็นภาษาที่มีลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนกับภาษาของคนไทยในรัฐอื่นๆ

3.5 การบวชเรียนถือเป็นจารีตที่ต้องปฏิบัติ คนไทยในมาเลเซียนิยมให้เด็กชายได้บวชเรียนก่อนแต่งงานเพราะถือว่าการบวชจะทำให้เป็นคนที่มีสมณูรณะ นอกจากนี้ยังต้องการให้บุตรหลานได้รับการศึกษาชั้นสูง ได้รับราชการ เพราะถือว่าเป็นเกียรติแก่

ครอบครัว อีกทั้งยังนิยมถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในความเป็นไทยให้แก่ลูกหลาน เช่น การรำไทย การรำโนราห์ การเล่านิทานพื้นบ้าน รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ในอาชีพเฉพาะทาง เช่น การวาดแผนโบราณ การเป็นหมอยา หมอสมุนไพร และหมอพิธีกรรม เป็นต้น

3.6 มีความภาคภูมิใจในความเป็นคนเชื้อชาติไทย คนไทยในมาเลเซียแม้จะเปลี่ยนสัญชาติเป็นชาวมาเลเซียเชื้อสายไทย แต่แนวคิดของความเป็นเชื้อชาติไทยยังคงมีอยู่ไม่เสื่อมคลาย ทั้งนี้เพราะเชื่อว่า บรรพบุรุษของตนเองถือกำเนิดและตั้งรกรากในดินแดนแหลมมลายูมาช้านาน เช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์มลายูซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ คนไทยเหล่านี้ยังมีความภาคภูมิใจในการเป็นคนสยามดั้งเดิม (Orang Siam) เพราะถือว่าตนเองมีชาติซึ่งเป็นอาณาจักรยิ่งใหญ่และเคยปกครองดินแดนแถบนี้มาก่อน แนวคิดและความภาคภูมิใจเหล่านี้เห็นได้จากที่ทุกบ้านมีพระบรมฉายาลักษณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และจากคำสอนของพ่อแม่ที่มุ่งเน้นให้บุตรหลานแต่งงานกับคนไทยด้วยกันมากกว่าการไปแต่งงานกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

3.7 ความมีน้ำใจและการเป็นมิตรที่ดีกับเพื่อนบ้าน สังคมคนไทยในมาเลเซียมักได้รับการส่งเสริมให้เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีทั้งในด้านการประพฤติปฏิบัติตนและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาหรือการไปช่วยเหลือกิจกรรมของเพื่อนบ้านทั้งที่เป็นคนไทยด้วยกันหรือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เช่น การไปร่วมงานบวช งานแต่งงาน งานฮารีรายอ ตรุษจีน หรือการไปร่วมงานศพซึ่งถือเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องกระทำแม้ไม่ได้รับเชิญจากเจ้าภาพก็ตาม

3.8 รักสงบและรู้จักประนีประนอม คนไทยในมาเลเซียมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย รักความสงบและไม่ชอบใช้ความรุนแรง จึงไม่ค่อยมีบทบาทและสร้างปัญหาให้กับภาครัฐมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางด้านการเมือง ซึ่งต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ อย่างเช่น จีนหรืออินเดียที่มีแนวคิดและมีความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ

กล่าวได้ว่า คนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซียยังมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอยู่หลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความเชื่อและพิธีกรรม หรือเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น พระพุทธรูป พระที่มีอาวูโล เรื่องผี โชคลาง ครอบหมอพิธี หรือแม้แต่เรื่องของธาตุทั้ง 4 (ดิน น้ำ ลม ไฟ) ไม้มงคล เจ้าที่และเทพารักษ์ เรื่องของไสยศาสตร์ หมอทำเสน่ห์ หมอยาและหมอปลงศพ ในส่วนที่เกี่ยวกับระบบการผลิต การประกอบ

อาชีพ จะเห็นได้ว่าแม้เวลาจะผ่านเลยมานานแต่ระบบการผลิตของคนไทยเหล่านี้ก็ยังเป็นการผลิตเพื่อการเลี้ยงชีพเป็นหลัก อาชีพทำนา ทำสวนผลไม้ การทำสวนยาง หรือการปลูกผัก ยังเป็นอาชีพที่ทำอยู่ในชีวิตประจำวัน แม้จะมีคนรุ่นใหม่บางส่วนออกไปประกอบอาชีพในเมือง แต่เป้าหมายหลักก็คือการหารายได้มาช่วยเหลือ จุนเจือครอบครัว

ในด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม รูปแบบของการจัดองค์กรยังคงยึดหลักการแบบดั้งเดิม พระจะเป็นศูนย์รวมของหมู่บ้านโดยมีผู้นำหมู่บ้านเป็นแกนหลักในการบริหารจัดการ ระบบครอบครัวยังเป็นครอบครัวขยายและอยู่ภายใต้การดูแลของพ่อแม่ วัดยังเป็นจุดศูนย์รวมทางวัฒนธรรมของหมู่บ้าน เป็นที่ประกอบศาสนกิจและพิธีกรรมต่างๆ ระบบของการศึกษามีการปรับเปลี่ยนไปตามช่วงวัยของบุคคล คนรุ่นเก่าจะศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์ในการติดต่อสื่อสารกับครอบครัวและเพื่อนบ้านเป็นหลัก ขณะที่คนรุ่นใหม่ศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองและการประกอบอาชีพเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้การเรียนรู้ภาษาอังกฤษและภาษามลายูจึงถือเป็นเรื่องจำเป็น อย่างไรก็ตามในความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คนไทยในมาเลเซียก็ยังคงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองไว้อย่างได้อย่างเข้มแข็ง โดยมีแนวคิดที่ว่า คนกลุ่มน้อยต้องยอมรับวัฒนธรรมของคนกลุ่มใหญ่ แต่ต้องไม่ลืมอัตลักษณ์ของตนเอง เช่น ต้องเรียนรู้ภาษามลายูและภาษาอังกฤษ ต้องเรียนรู้ประเพณีและวัฒนธรรมของคนกลุ่มใหญ่ แต่ต้องไม่ลืมที่จะส่งบุตรหลานไปเรียนรู้ภาษาไทยที่วัด ต้องบวชเรียนเมื่ออายุครบที่จะบวช เหล่านี้ล้วนเป็นแนวทางที่คนไทยในมาเลเซียพยายามที่จะรักษาตัวตนทางวัฒนธรรมของตนเองเอาไว้ เพราะนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพโดยตรงแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังความเป็นไทยให้แก่บุตรหลาน ให้เกิดความรัก ความหวงแหนและสามารถใช้ภาษาไทยเป็นพื้นฐานในการเรียนธรรมศึกษา เพื่อกล่อมเกลานิธิยและจิตใจให้เป็นคนดีมีศีลธรรมต่อไป ดังนั้นค่านิยมที่จะให้บุตรหลานได้บวชเรียนจึงเป็นเสมือนจารีตที่ทุกครัวเรือนต้องประพฤติปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุขและมีอาชีพที่มั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพรับราชการ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ของคนไทยในมาเลเซีย

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอนเหนือของมาเลเซียพบว่า การคงอยู่ การปรับเปลี่ยนหรือการสูญสลายของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอนเหนือของมาเลเซียขึ้นอยู่กับการ

ปัจจัย 3 ประการ¹¹

ประการแรก คือปัจจัยด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ผันแปรไปในแต่ละยุคแต่ละสมัย จะเป็นตัวบ่งชี้ให้เราเห็นว่าในช่วงเวลาหนึ่งๆ นั้น คนไทยเหล่านี้ได้สร้างวัฒนธรรมในเรื่องใดไว้บ้าง และเมื่อเวลาผ่านไป วัฒนธรรมดังกล่าว ยังคงอยู่หรือมีการปรับเปลี่ยนไปเช่นไร อย่างเช่น ในช่วงแรกๆ ที่เป็นตำนาน เราสามารถมองเห็นอัตลักษณ์ที่เด่นชัดของความเป็นไทยคือ คนไทยเหล่านี้นับถือพระพุทธศาสนา ดังนั้นการก่อตั้งหมู่บ้านในแต่ละแห่งจึงต้องมีวัดเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน เนื่องจากวัดเป็นศูนย์รวมของจิตใจและสถานที่ประกอบพิธีกรรม หรือช่วงที่คนไทยเหล่านี้อยู่ในปกครองของราชอาณาจักรสยาม คำบอกเล่าที่สะท้อนให้เห็นถึงความภาคภูมิใจในการเป็นคนที่มีชาติ มีที่มาของบรรพบุรุษ จนสามารถเรียกตนเองว่าเป็นคนสยามดั้งเดิม (Orang Siam) トラบเท่าทุกวันนี้ สิ่งนี้ถือเป็นอัตลักษณ์ทางความคิดที่มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นแล้วรุ่นเล่า เพื่อเป็นการตอกย้ำในความรู้สึกของตน ในฐานะที่เคยเป็นเจ้าของแผ่นดินแห่งนี้มาก่อน ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเป็น “เจ้าของ” เมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีข้อมูลหรือหลักฐานที่มาที่ไปของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง หรือเข้ามาอยู่ในดินแดนแถบนี้ในฐานะผู้อาศัยและไม่มีสิทธิเรียกร้องความเสมอภาค หรืออยู่ในฐานะของบุคคลชั้นที่ 3 อย่างชาวมาเลเซียเชื้อชาติจีนหรืออินเดีย เป็นต้น

ถ้าเราพิจารณาว่า วัด พระพุทธศาสนา และภาษาไทยเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทยในมาเลเซีย เราก็จะพบว่าแม้เวลาจะผ่านไปกี่ยุคกี่สมัย วัด พระพุทธศาสนา และภาษาไทยก็ยังคงอยู่คู่กับคนไทยในมาเลเซียมาโดยตลอด แม้ว่าคนไทยเหล่านั้นจะต้องผจญกับความยากลำบาก หรืออยู่ท่ามกลางวัฒนธรรมที่หลากหลายก็ตาม แต่สิ่งเหล่านี้ก็ยังคงอยู่และเป็นเครื่องหมายบ่งบอกให้คนชาติพันธุ์อื่นได้รับรู้ว่าสิ่งนี้คืออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทย วัด พระพุทธศาสนา และภาษาไทย จึงถือเป็นลักษณะจำเพาะของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่ ขณะที่วัฒนธรรมไทยบางอย่างเริ่มมีการปรับเปลี่ยน เช่น การปรับเปลี่ยนระบบของการผลิต จากเดิมที่ผลิตเพื่อเลี้ยงชีพ มาเป็นการผลิตเพื่อเลี้ยงชีพและการตลาด จึงมีคนไทยจำนวนไม่น้อยที่เริ่มเปลี่ยนพฤติกรรมจากการเป็นผู้ซื้อมาเป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขายไปในตัว ลักษณะเช่นนี้

11 นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. ตัวตนทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย. 2553, หน้า 99-101.

ถือเป็นรูปแบบของตัวตนทางวัฒนธรรมที่มีการปรับเปลี่ยน ขณะที่วัฒนธรรมบางอย่างเริ่มสูญหายไปจากความทรงจำและความรู้สึกนึกคิดของคนไทยในมาเลเซียโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนไทยยุคใหม่ อย่างเช่น อาชีพทำนา แม้ว่าในสภาวะการณ์ปัจจุบันรัฐบาลมาเลเซียจะให้การสนับสนุนการปลูกข้าว โดยให้ใช้เครื่องจักรทำงานแทนแรงงานคนหรือแรงงานสัตว์ การใช้เทคโนโลยีดังกล่าวถือเป็นการทำลายตัวตนทางวัฒนธรรมของคนไทยในมาเลเซียไปอย่างสิ้นเชิง เพราะเด็กยุคใหม่จะไม่เห็นควายไถนา ไม่รู้จักแกะเก็บข้าว ไม่เคยได้ยินเพลงเกี่ยวข้าว ไม่เคยเห็นการนวดข้าว รวมทั้งไม่รู้จักรวากการลงแขกเกี่ยวข้าวเขากันอย่างไร การเปลี่ยนแปลงตัวตนทางวัฒนธรรมในลักษณะนี้ ถือเป็นการสูญสลายทางวัฒนธรรม เพราะสิ่งเหล่านี้จะค่อยๆ เลือนหายไปจากความทรงจำของคนไทยในมาเลเซียไปในที่สุด

ประการที่สอง คือ ปัจจัยที่เกิดจากภายในองค์กรหรือชุมชนเอง ได้แก่ ระบบสังคม ระบบเศรษฐกิจหรือระบบวัฒนธรรม ชุมชนใดก็ตามถ้าระบบสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมเข้มแข็ง โอกาสที่ชุมชนนั้นจะรักษาตัวตนทางวัฒนธรรมหรือดำรงไว้ซึ่งชาติพันธุ์ของตนเองก็จะกระทำได้ง่าย ในทางตรงกันข้ามอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้นอาจจะถูกกลืนได้ ถ้าคนในสังคมนั้นๆ ยังมีการแบ่งแยก ขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หรือขาดความสนใจในการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมของตนเอง ตัวอย่างเช่น คนไทยบ้านบ่อเสม็ด ตำบลเตอริอเบาะ อำเภอตุมปัต รัฐกลันตัน ถ้านำมาเปรียบเทียบกับคนไทยบ้านปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอบึงดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) แล้ว จะเห็นว่ามีความแตกต่างกันในหลายๆ ด้าน เช่น บ้านปลายระไมสนใจที่จะให้บุตรหลานศึกษาอบรมภาษาไทยและศิลปวัฒนธรรม และมีคณะกรรมการบริหารหมู่บ้านที่เข้มแข็งเอาจริงเอาจังในเรื่องนี้ ขณะที่บ้านบ่อเสม็ดไม่ได้เน้นถึงเรื่องนี้เนื่องจากไม่มีรูปแบบของคณะกรรมการบริหารหมู่บ้านที่ชัดเจน การเรียนการสอนแทบทุกเรื่องจึงตกเป็นภาระของพระสงฆ์ที่ต้องคอยดูแลรับผิดชอบ

ประการที่สาม คือ ปัจจัยภายนอกชุมชน อันได้แก่ นโยบายของรัฐบาลกลาง นโยบายของรัฐแต่ละรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับคนไทย คนไทยกับชาติพันธุ์อื่น รวมทั้งระบบทุนนิยม ระบบการสื่อสารและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ปัจจัยภายนอกเหล่านี้เป็นเรื่องที่อยู่เหนือวิสัยในการควบคุมของชุมชน แต่เป็นเรื่องที่ชุมชนต้องรับทราบรับรู้ ปัจจัยเหล่านี้มีทั้งที่เอื้อและบั่นทอนการคงอยู่หรือการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยในมาเลเซียอยู่ไม่น้อย อย่างเช่น นโยบายของรัฐบาลกลางที่ให้สิทธิพิเศษแก่กลุ่มมลายูมากกว่าเชื้อชาติอื่นๆ ซึ่งนอกจากจะทำให้ขาดความเสมอภาคในเรื่องของกลุ่มชาติพันธุ์แล้ว ยังเป็นการบั่นทอนความรู้สึกและ

เป็นการตัดโอกาสในแง่ของการพัฒนาอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกีดกันทางด้านการศึกษา นอกจากนโยบายของรัฐบาลกลางแล้ว นโยบายในส่วนของรัฐในแต่ละรัฐเองก็ส่งผลต่อการคงอยู่และการผันแปรของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเช่นกัน อย่างเช่น นโยบายของรัฐกลันตันที่มีความเข้มงวดเกี่ยวกับการใช้กฎหมายอิสลาม โดยขาดความสนใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ หรือการที่รัฐกลันตัน เป็นฐานที่มั่นของพรรคฝ่ายค้าน (พรรค PAS) ก็ส่งผลกระทบต่อคนไทยในรัฐกลันตันอยู่ไม่น้อย ทั้งนี้เพราะคนไทยในกลันตันร้อยละ 60 เป็นสมาชิกของพรรคอัมโน (UMNO) ซึ่งเป็นพรรคของฝ่ายรัฐบาล เป็นต้น

รูปแบบการดำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทยในมาเลเซีย

คนไทยในมาเลเซียมีรูปแบบของการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมใน ๒ ลักษณะ คือ การปรับตัวและการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมขึ้นใหม่ แนวทางทั้งสองดังกล่าวถือเป็นวิถีทางหนึ่งของการอยู่ร่วมเพื่ออยู่รอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อย การรู้จักปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับคนกลุ่มใหญ่โดยไม่ทิ้งอัตลักษณ์เดิมถือเป็นวิธีการที่ชาญฉลาด เพราะนอกจากจะเป็นการหลีกเลี่ยงเพื่อไม่ให้เกิดการปะทะทางวัฒนธรรมกันแล้ว ยังเป็นการสร้างการยอมรับบนพื้นฐานของการประนีประนอมต่อกันอีกด้วย คนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซียมีวิถีในการปรับตัวและสร้างตัวตนทางวัฒนธรรมโดยผ่านระบบเครือข่ายทางสังคม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเกิดพลังในการประสานความร่วมมือในกลุ่มคนไทยด้วยกันเอง ทั้งในระดับหมู่บ้าน ระดับรัฐ และระดับประเทศ เครือข่ายดังกล่าวจะมีลักษณะและรูปแบบที่คล้ายคลึงกันในทุกหมู่บ้าน ดังเช่นตัวอย่างเครือข่ายทางสังคมบ้านปลายระไมจะมีรูปแบบดังนี้...¹²

1. เครือข่ายวัดไทย : วัดไทยทุกวัดที่ตั้งอยู่ในประเทศมาเลเซีย ถือเป็นศูนย์กลางพื้นที่ทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านคนไทย เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่จะสร้างบ้านเรือนอยู่ใกล้บริเวณวัด เครือข่ายวัดไทยในอดีตจะทำหน้าที่เชื่อมโยงวิถีชีวิตและจิตวิญญาณของผู้คนในหมู่บ้าน เพราะชาวบ้านจะใช้เครือข่าย ดังกล่าวเป็นศูนย์กลางในการพบปะสังสรรค์หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำและเป็นผู้ กล่อมเกล่าให้ชาวบ้านเกิดความรัก ความสามัคคี ทั้งนี้เพื่อความสงบสุขในสังคม แต่กาลเวลาที่

¹² นิพนธ์ ทัพย์ศรีนิมิต. ตัวตนทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย. 2553, หน้า 131 -149.

ล่องเลยและประกอบกับดินแดนแห่งนี้ถูกเปลี่ยนผ่านจากเดิมซึ่งเคยอยู่ในปกครองของ ราชอาณาจักรสยาม ไปอยู่ในปกครองของอังกฤษ ญี่ปุ่น และมาเลเซียตามลำดับ ทำให้ เครือข่ายวัดไทยที่เดิมที่มีแต่เฉพาะกลุ่มคนไทย กลับมี ชาวมาเลเซียเชื้อสายจีน และ เชื้อสายอินเดียเข้ามาร่วมอยู่ในเครือข่ายวัดไทยด้วย ซึ่งสิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความ ศรัทธา และการหลอมรวมจิตใจของผู้คนในพื้นที่วัฒนธรรมที่สามารถดำรงไว้ซึ่งความ เป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน ทั้งในกลุ่มของตนเองและกลุ่มเพื่อนบ้าน รวมทั้งยังช่วยให้วัด ไทยในมาเลเซียดำรงอยู่และยังคงเป็น ศูนย์กลางพื้นที่วัฒนธรรมในหมู่บ้านคนไทยจน ถึงปัจจุบัน (ปัจจุบันมีวัดไทยในประเทศมาเลเซียทั้งสิ้นจำนวน 84 วัด กับอีก 14 สำนักสงฆ์) ดังคำบอกเล่าของพระครูวิสุทธิประธานศาสน์¹³ ที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเครือข่าย วัดไทย สรุปได้ว่า เดิมทีจะมีวัดไทยอยู่ในหมู่บ้านของคนไทยแทบทุกบ้าน ชาวบ้านช่วย กันดูแลส่งเสริม วัดทุกวัดจะมีการติดต่อประสานเครือข่ายกันโดยตลอด แต่ในสภาวะการณ์ ปัจจุบัน การส่งเสริมดูแลวัดไทยไม่เหมือนก่อน แม้วัดทุกวัดในมาเลเซียจะขึ้นตรงต่อ เจ้าคณะจังหวัดสงขลา แต่ด้วยเหตุผลทางการเมือง และความห่างไกลเนื่องจากอยู่กัน คนละประเทศ ทำให้การช่วยเหลือไม่สะดวกและคล่องตัว ดังนั้นเครือข่ายวัดไทยจึง ต้องคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านที่เกี่ยวกับกิจของสงฆ์และการทำนุบำรุง วัดวาอาราม เพื่อมิให้เสื่อมโทรม โดยที่ในแต่ละปีจะมีการทอดกฐินประจำปีรัฐ วัดทุกวัด ในรัฐเกดะห์จะร่วมกันทอดกฐิน ณ วัดใดวัดหนึ่ง แล้วนำทรัพย์สินเงินทองที่เกิดจาก กำลังศรัทธาของชาวบ้านไปใช้ซ่อมแซมวัดที่ชำรุดทรุดโทรม อย่างไรก็ตามเนื่องจากคน ไทย ในมาเลเซียส่วนใหญ่ยังมีฐานะในระดับปานกลาง การสร้างวัดหรือบูรณะซ่อมแซม วัด จึงต้องอาศัยศรัทธาจากชาวมาเลเซียเชื้อสายจีนและอินเดียเข้าร่วม ทำให้วัดได้รับ การบูรณะให้ดีขึ้น แต่ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ศิลปะในรูปแบบเดิมๆของวัดไทย ต้องเปลี่ยนไปเป็นศิลปะแบบผสมผสานระหว่างไทยกับจีน หรือเป็นศิลปะร่วมแบบไทย จีนและอินเดีย

2. เครือข่ายพี่สอนน้อง : คนไทยในมาเลเซีย แม้จะโอนสัญชาติไปเป็นมาเลเซีย ตั้งแต่เริ่มแรกที่ประเทศมาเลเซียได้รับเอกราช (พ.ศ. 2500) แต่ในการดำเนินวิถีชีวิต ประจำวัน คนไทยเหล่านี้ก็ยังคงใช้ภาษาไทยติดต่อสื่อสารกันทั้งในระดับครอบครัว ระดับเพื่อนบ้านและระหว่างรัฐ อย่างไรก็ตามแม้จะมีการใช้ภาษาไทยกันอยู่จนถึงปัจจุบัน

¹³ พระครูวิสุทธิประธานศาสน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต เป็นผู้สัมภาษณ์, ณ วัดวิสุทธิประดิษฐาราม ตำบลทุ่งควาย อำเภอบางคนที รัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2554

แต่การนำมาใช้ก็ยังอยู่ในวงจำกัดเฉพาะในกลุ่มคนไทย หรือกลุ่มเพื่อนบ้านต่างชาติพันธุ์ที่สามารถพูดภาษาไทยได้เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลของประเทศมาเลเซียกำหนดให้ใช้ภาษามลายูและภาษาอังกฤษเป็นภาษามาตรฐานของการสื่อสาร รวมทั้งใช้สอนในสถานศึกษาทุกระดับ การไม่จัดให้มีการเรียนการสอนภาษาไทยในสถานศึกษา ทำให้เด็กไทยต้องมาเรียนหนังสือกับพระที่วัด ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดเครือข่ายพี่สอนน้อง เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยและธรรมศึกษาในวัดมีข้อจำกัดที่ครูผู้สอนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพระสงฆ์ ดังนั้นปีใดที่มีพระสงฆ์จำพรรษาน้อย ครูผู้สอนจะขาดแคลน ทำให้ต้องอาศัยรุ่นพี่ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือรุ่นพี่ที่พอจะอ่านเขียนหนังสือไทยได้ให้มาช่วยสอนรุ่นน้องแทน เครือข่ายพี่สอนน้องจึงมีความสำคัญเพราะเป็นการแสดงออกถึงจิตสำนึกของความเป็นไทย เนื่องจากมีภาษาไทยที่ต้องคอยอนุรักษ์สืบทอดแก่รุ่นน้อง โดยมีพระสงฆ์และรุ่นพี่เป็นผู้ถ่ายทอด คอยชี้แนะแนวทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ครั้น สมบูรณ์ศิลป์¹⁴ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมสรุปสาระสำคัญได้ว่า เด็กและเยาวชนบ้านปลายระไมส่วนใหญ่จะไปเรียนภาษาไทยที่วัด เรียนกันทุกคนทั้งหญิงและชาย ผู้ใหญ่บางคนก็ไปร่วมเรียนด้วย เนื้อหาที่เรียนเป็นเรื่องของภาษาไทยและธรรมศึกษา ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะเป็นพระสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ในวัด บางปีจะมีพระสงฆ์จากจังหวัดสงขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช หรือจากกรุงเทพมหานครมาช่วยสอน การเรียนการสอนศึกษาพออ่านออกเขียนได้ ปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาไทยในวัดเริ่มจะค่อยๆ หายไป ทั้งนี้เพราะบางวัดไม่มีพระสงฆ์อยู่จำพรรษา จึงไม่มีครูสอนหนังสือ ประการสำคัญนโยบายของประเทศมาเลเซียบังคับให้เรียนภาษามลายูและภาษาอังกฤษในโรงเรียน แต่ไม่ให้เรียนภาษาไทย เด็กไทยรุ่นใหม่จึงไม่ได้เรียนภาษาไทยในโรงเรียนของรัฐ พ่อแม่จึงต้องส่งลูกๆ ไปเรียนภาษาไทยที่วัดแทน และถ้าปีใดขาดครูหรือมีครูผู้สอนน้อย การแก้ไขปัญหาก็ต้องอาศัยเครือข่ายพี่สอนน้องให้เข้ามาสืบบทบาทและทำหน้าที่แทนครู อย่างไรก็ตามก็ดี รุ่นพี่ส่วนใหญ่ที่มาช่วยสอนหนังสือไทยจะสอนอยู่ได้ไม่นาน เพราะต้องศึกษาต่อหรือต้องไปประกอบอาชีพในรัฐอื่น จึงน่าเป็นห่วงว่าในเวลาอีกไม่ช้า ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยอาจจะหลงลืมภาษาไทย หรืออาจพูดและเขียนภาษาไทยไม่ได้อีกต่อไป

¹⁴ ครั้น สมบูรณ์ศิลป์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ 183 บ้านปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2550.

3. เครือข่ายของการช่วยเหลือโดยอาศัยความเป็นคนในพื้นที่เดียวกัน

เครือข่ายทางสังคมลักษณะนี้มีอยู่หลายรูปแบบ ตัวอย่างเช่น...

เครือข่ายปลงศพ เมื่อมีคนตายในหมู่บ้าน จะมีการบอกกล่าวหรือส่งสัญญาณให้รับรู้กันว่ามีคนตายในพื้นที่ ทุกคนจะต้องมาช่วยเหลือ เพราะทุกคนรู้ดีว่างานศพเป็นงานที่ไม่สามารถทำได้เพียงคนเดียว แต่ต้องช่วยดูแลกัน ถ้าใครรู้แล้วเพิกเฉยหรือไม่ไปร่วมงาน ก็จะถูกมองว่าไม่มีน้ำใจและคนอื่น ๆ ก็จะไม่ไปช่วยเหลือถ้าบ้านของเขามีคนตาย อ่วม รัตนประทุม¹⁵ ผู้ใหญ่บ้านปลายระไม ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเครือข่ายปลงศพรูปได้ว่าที่บ้านปลายระไม ถ้ารู้ว่ามีคนตาย ทุกคนจะต้องไปช่วยเหลือ ไม่ว่าเจ้าภาพจะบอกมาหรือไม่ก็ตาม และทุกคนรอบครัวจะช่วยกันบริจาคเงินอย่างน้อยครอบครัวละ 5 ริงกิต หรืออาจให้มากกว่านั้นก็ได้ตามแต่ทุนทรัพย์ที่มีบางครอบครัวจะนำเกลือ กะปิ และมะพร้าวไปให้ เงินที่รวบรวมได้มอบให้ครอบครัวของผู้ตาย 2 ส่วน อีกส่วนหนึ่งจะมอบให้หมอปลงศพ ที่เหลือจะเก็บเข้ากองทุนเพื่อไว้ซื้อโลงบริจาคให้แก่ศพไร้ญาติหรือครอบครัวที่ยากจนจริง ๆ ที่บ้านปลายระไม ถ้ามีคนตายจะไม่พาศพไปทำพิธีที่วัด แต่จะจัดงานศพที่บ้าน ถือเป็นการให้เกียรติแก่ผู้ตายและเป็นการแสดงถึงความกตัญญูของ ลูกหลาน เว้นแต่ศพที่ไม่มีญาติ ศพตายโหง หรือครอบครัวที่จนจริง ๆ จึงจะพาศพไปทำพิธีที่วัด

เครือข่ายใส่บาตร ชาวบ้านปลายระไมส่วนใหญ่มีอาชีพกรีดยางพารา ต้องตื่นนอนเพื่อไปกรีดยาง ตั้งแต่เวลา 03.00 – 05.00 นาฬิกา และกว่างานจะแล้วเสร็จก็ถึงเวลาประมาณ 09.00 น. เป็นอย่างน้อย การมีอาชีพกรีดยางพาราเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่ง ที่ทำให้ไม่สามารถมาใส่บาตรพระในตอนเช้า แต่ด้วยสำนึกในจิตวิญญาณของการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ทำให้ชุมชนแห่งนี้ร่วมกันหาทางแก้ปัญหา โดยใช้วิธีจัดเวรสลับกัน วันละ 2-3 ครอบครัวเพื่อนำอาหารไปถวายพระที่วัดทั้งในช่วงเช้าและช่วงเพล ครอบครัวใดที่ต้องจัดอาหารถวายพระก็จะงดการกรีดยางในวันนั้น ๆ วิธีการดังกล่าวทำให้ทุกครัวเรือนได้มีโอกาสทำอาหารถวายพระ และได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อองค์กรทางพระพุทธศาสนาอีกด้วย เกี่ยวกับเรื่องนี้ อิ่ม ชุนแก้ว¹⁶ ได้อธิบายเพิ่มเติมสรุปได้ว่า ที่บ้านปลายระไม พระจะไม่ออกบิณฑบาต เว้นแต่ในช่วงที่มีงานเทศกาลที่

¹⁵ อ่วม รัตนประทุม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 144 บ้านปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอดง ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550.

¹⁶ อิ่ม ชุนแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 79 A บ้านปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอดง ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2550.

สำคัญ ๆ จึงจะออกบิณฑบาตครั้งหนึ่ง สาเหตุที่ชาวบ้านไม่อยากให้พระออกบิณฑบาต เพราะไม่อยากให้คนในศาสนาอื่นดูถูกพระ เพราะบางเรื่องผู้คนในศาสนาอื่นอาจไม่เข้าใจในข้อปฏิบัติของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ประการสำคัญชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพกรีดยางพารา ต้องตื่นแต่เช้าและกลับเข้าบ้านในช่วงสายๆ จึงไม่มีเวลาพอที่จะเตรียมอาหารถวายพระ

เครือข่ายครัววัด เป็นการช่วยกันลงแรงด้วยความสมัครใจ ในกรณีที่มีเทศกาลงานวัดหรือมีแขกจากที่อื่นมาเยี่ยมเยียนหมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้านจะมารวมกันที่โรงครัวของวัด และจะช่วยกันปรุงอาหารเพื่อถวายพระหรือเลี้ยงแขกที่มาในงาน กลุ่มพ่อบ้านก็จะช่วยกันล้างจาน ช่วยกันจัดโต๊ะ หรือกางเต็นท์ที่ใช้ในกิจกรรมนั้นๆ ในหมู่บ้านปลายระไมการมาช่วยเหลือในครัววัดถือเป็นเรื่องจำเป็นที่ทุกคนจะไม่ปฏิเสธ เพราะเป็นการบอกบุญจากพระให้มาร่วมกันทำบุญทำกุศล งานทุกอย่างจึงดูราบรื่นและทุกคนต่างมาช่วยกันอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะความศรัทธาที่มีอยู่ในจิตวิญญาณของแต่ละคน ประการสำคัญวัดและพระถือเป็นศูนย์รวมใจของผู้คนในพื้นที่วัฒนธรรมแห่งนี้ การได้ทำบุญทำกุศลถือเป็นการทำความดีที่จะส่งผลถึงชาติหน้า

จิม ละอองมณี¹⁷ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเครือข่ายครัววัดสรุปได้ว่า เครือข่ายครัววัด เป็นเครือข่ายที่ปฏิบัติสืบทอดกันมานานตั้งแต่ครั้งปู่ยาตายาย แม่บ้านส่วนใหญ่จะอาสามาช่วยงานบุญของวัด หรือมาช่วยกันทำอาหารเลี้ยงต้อนรับผู้มาเยือน งานของวัดไม่ว่าเรื่องใด ๆ ถ้าบอกบุญหรือรู้ข่าวทุกคนจะต้องไปช่วย ทุกคนเคารพและศรัทธาหลวงพ่อก และมองว่าวัดคือศูนย์รวมจิตใจของหมู่บ้าน การได้ร่วมกันทำบุญทำกุศล นอกจากจะทำให้สบายใจแล้วยังมีโอกาสได้พบปะสังสรรค์กับเพื่อนๆ อีกด้วย

4. เครือข่ายการช่วยเหลือและการสนับสนุนกิจกรรมการทำมาหากินร่วมกันให้
สิ้นไหล

ในระบบพื้นที่ทำกินจะมีวัฒนธรรมของการทำงานที่คนต้องทำงานหนักตามจังหวะของชีวิต หรือตามฤดูกาล ทั้งนี้เพื่อให้ได้งานตามเป้าหมายและตรงตามกำหนดเวลา แทนการหาเช้ากินค่ำอย่างแต่ก่อน การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานในวัฒนธรรมปัจจุบัน ทำให้มองเห็นความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมเก่าและวัฒนธรรมใหม่ที่เกิดขึ้น

¹⁷ จิม ละอองมณี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 72 บ้านปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอบึงดอง จังหวัดบึงกาฬ ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550.

ขึ้นในพื้นที่วัฒนธรรมแห่งนี้ แบน เพชรสุวรรณ¹⁸ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเครือข่าย การช่วยเหลือและการสนับสนุนกิจกรรมทำมาหากินสรุปสาระสำคัญได้ว่า เดิมทีคนไทย บ้านปลายระไมส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา แต่หลังจากที่อังกฤษอนุญาตให้ปลูกยางพารา ได้ ชาวบ้านปลายระไมก็หันมาปลูกยางพาราแทน การทำสวนยางในช่วงแรกๆ ยาก ลำบาก ต้องช่วยกันหักล้างถางพงและส่วนใหญ่ก็ยังไม่ชำนาญในการกรีดยาง อย่างไรก็ตามอาชีพกรีดยางพาราแม้จะเหน็ดเหนื่อย แต่ก็มีความได้มากกว่าการทำนาและมีรายได้ ตลอดทั้งปี การทำนาในสมัยก่อนแม้จะเหน็ดเหนื่อยแต่ก็สนุก เพราะต่างคนต่างช่วย กัน ใครมีนามากก็ จะลงแขกขอแรง น้ำท่าก็อุดมสมบูรณ์ เดิมนั้นคนบ้านปลายระไมทำ นากันไม่มาก เพราะไม่มีใครช่วย ลูก ๆ เรียนจบก็ไปทำงานในเมือง จะมีก็แต่พ่อแม่ คน แก่คนเฒ่าเท่านั้นที่ทำนา การขอแรงหรือการลงแขกแทบจะไม่มีแล้ว ทุกอย่างต้องจ้าง ด้วยเงิน จ้างรถไถ จ้าง รถเกี่ยวข้าว เก็บข้าวแล้วส่งขายให้พ่อค้า ไม่ต้องนำมาเก็บใน ยุ้งในฉางเหมือนแต่ก่อน ข้าวที่ปลูกส่วนใหญ่จะขายไม่เก็บไว้กิน แต่จะกินข้าวที่ซื้อ มาจากเมืองไทยแทน

5. เครือข่ายกิจการ บ้านปลายระไมในอดีตจะมีพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับ กลุ่มชาติพันธุ์อื่น โดยเฉพาะชาวมลายูเชื้อสายจีนและเชื้อสายมลายู ความสัมพันธ์ ดังกล่าวก่อให้เกิดเครือข่ายสังคมที่โยงใยถึงความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน ดังนั้นเมื่อมี กิจกรรมใดเกิดขึ้นในบ้านใดบ้านหนึ่ง คนบ้านใกล้เคียงก็จะมาร่วม มาช่วยเหลือ แม้ จะต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา แต่ทุกคน ถือว่าเป็นชาวมลายูเหมือนกัน การกินงาน กับ เพื่อนบ้านเป็นความสัมพันธ์ที่คนบ้านปลายระไมปฏิบัติกันมานานโดยเฉพาะในช่วงที่มี เทศกาลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเทศกาลตรุษจีน เทศกาลฮารีรายอ หรือเทศกาลขึ้นปีใหม่ของ ชาวกินเดีย การช่วยเหลือกัน การร่วมแรงร่วมใจกันในลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัย สะท้อน ให้เห็นถึงวิถีชีวิตและจิตวิญญาณของความเป็นพวกเดียวกันมาก่อน เนื่องจากในอดีต พื้นที่แห่งนี้เป็นพื้นที่ผืนเดียวกัน เพิ่งมาแบ่งแยกเป็นเขตหมู่บ้านมลายู หมู่บ้านจีน หมู่บ้านอินเดียหรือหมู่บ้านไทยในยุคหลัง การแบ่งเขตแดนจึงไม่ใช่ปัญหาหรืออุปสรรค ที่จะทำให้ต้องแบ่งแยกคน การที่เคยอยู่ร่วมพื้นที่วัฒนธรรมเดียวกันมาก่อน ทำให้ มองเห็นภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างชนชาติได้อย่างเด่นชัด โดยเฉพาะในกลุ่มชาว มลายูเชื้อสายไทย เชื้อสายจีน เชื้อสายมลายูและ เชื้อสายอินเดีย เกี่ยวกับเรื่องนี้ แบน

¹⁸ แบน เพชรสุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนสอนภาษาไทยบ้าน ปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550.

ราชบุรุษ¹⁹ ครูสอนภาษาไทยที่วัดปลายระไมได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมสรุปได้ว่า ผู้คนในอำเภอเป็นดังมีหลายกลุ่มหลายเชื้อชาติ ทั้งที่เป็นแขก เป็นจีน เป็นไทยหรือเป็นอินเดีย ก็มีอยู่ไม่น้อย คนเหล่านี้ตั้งบ้านเรือนไม่ห่างกันมากนัก เนื่องจากมีเขตแดนติดต่อกัน บางกลุ่มบางพวกรู้จักกันดีเพราะเคยเรียนหนังสือในระดับประถมและระดับมัธยมมาด้วยกัน โอกาสพบปะสังสรรค์หรือการไปมาหาสู่จึงมีอยู่เสมอ เวลามีนงานบุญที่วัด ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทย เชื้อสายจีนหรือเชื้อสายอินเดียที่นับถือศาสนาพุทธก็จะมาร่วมด้วย ส่วนกลุ่มที่มีเชื้อสายมลายูแม้จะไม่เข้าร่วมในพิธี แต่ก็มักจะนำสินค้าเข้ามาขายในวัดหรือเข้ามาฟังดนตรี ไทยเข้าร่วมงานวัดเพราะนับถือพุทธศาสนา จีนนอกจากนับถือพุทธแล้วยังมีทุนมาบูรณะและบริจาค ส่วนอินเดียเข้ามาร่วมงานเพราะถือว่าการศาสนาพุทธและฮินดูเป็นศาสนาพี่น้องกัน มีบ้างที่อินเดียเชิญคนไทยไปกินเลี้ยงในฐานะแขก จีนถ้าแต่งงานก็มักจะเชิญคนไทยไปร่วม แขกมลายูไม่ค่อยเชิญใคร แต่ถ้าเชิญก็มักจะเป็นงานฮารีรายอ และจะกินอาหารร่วมกับคนเชื้อชาติอื่นถ้าอาหารเหล่านั้นพวกเขาเป็นผู้ปรุงอาหารเอง

6. เครือข่ายครุหมอ เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่เกิดจากความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเองเคารพนับถือและเชื่อว่าหากเช่นดีพลีถูกก็จะเกิดสิริมงคลแก่ตนเอง ในพื้นที่วัฒนธรรมบ้านปลายระไมและหมู่บ้านใกล้เคียง ผู้คนยังมีความเชื่อและความกลัวในเรื่องผีและการถูกคุณไสย ทำให้มีคนจำนวนไม่น้อยต้องฝากความหวังไว้กับครุหมอ ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ครุหมอช่วยขจัด บัดเป่าสิ่งชั่วร้ายและช่วยให้คลาดแคล้วจากภัยอันตรายต่างๆ ครุหมอบ้านปลายระไมไม่เพียงแต่เป็นที่รู้จักและเป็นที่พักทางใจให้แก่ผู้คนในหมู่บ้านเท่านั้น แต่ยังมีเครือข่ายโยงใยไปถึงหมู่บ้านอื่นๆ และในกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ด้วยความเชื่อและความศรัทธาของผู้คนทำให้บรรดา “ครุหมอ” ทั้งหลายกลายเป็นคนสำคัญและมีรายได้ในการประกอบอาชีพค่อนข้างสูง หรือบางครั้งก็มีบทบาทไม่ด้อยไปกว่าพระสงฆ์มากนัก เครือข่ายครุหมอสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตและจิตวิญญาณของผู้คนที่ต้องการการพึ่งพิง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น หมอปลงศพ ถ้ามีการตายเกิดขึ้น ทุกศพจะต้องมีหมอปลงศพคอยทำพิธีให้ที่บ้านตั้งแต่วันแรกจนกระทั่งวันเผาศพ การมีหมอปลงศพเชื่อว่า จะทำให้เจ้าของบ้านปลอดภัย นอกจากหมอปลงศพแล้ว ผู้คนในพื้นที่วัฒนธรรมบ้านปลายระไมยังมีความเชื่อในเรื่องครุหมอตายาย เพราะเชื่อว่าจะช่วย

¹⁹ แนบ ราชบุรุษ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนสอนภาษาไทยบ้านปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอดงเมือง ภูเก็ต ประเทศไทย มาเลเซีย เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2554.

ปกป้องคุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุขได้ ส่วนหมอลีหัดและหมอนิราห์จะช่วยปิดเป่าอันตรายและก่อให้เกิดสิริมงคล การตั้งพระภูมิเจ้าที่เพื่อให้คอยคุ้มครองบ้าน ตลอดจนบวงสรวงทวดแป๊ะ เพื่อขอให้เกิดความอุดมสมบูรณ์และความเจริญรุ่งเรืองในพื้นที่ทำกิน ความเชื่อเหล่านี้เป็น การเยียวยาจิตใจเพื่อให้เกิดความหวังและความอยู่รอดในยามที่มนุษย์ชาติที่พึ่งพิงทางใจ ซึ่งไม่เฉพาะแต่ผู้คนในบ้านปลายระไมเท่านั้น แต่ยังมีคนบ้านอื่นหรือคนชาติพันธุ์อื่นมาพึ่งพิงครุหมอบ้านปลายระไมอยู่ไม่น้อย ศรีนวล ไชยมณี²⁰ ครุหมอบ้านปลายระไมได้กล่าวถึงเรื่องนี้สรุปได้ว่า ครุหมอบ้านที่ทาสยาศาสตร์ ทำน้ำเคราะห์ใครมีเคราะห์ประพรมให้หาย แหก (มลายู) ชอบมาทำเสน่ห์เพื่อให้หัวหลบ²¹ พวกแขกเชื่อในเรื่องนี้มาก เวลาทำพิธีกรรมก็เริ่มตั้ง นโม ... พวกแขกจะร่วมอยู่ในพิธีด้วย คนจีนชอบหมอบ้านนาย มาดูฤกษ์ยาม แล้วให้ทำนายเรื่องการค้า เรื่องของหาย เรื่องเจ็บไข้ได้ป่วยและสะเดาะเคราะห์ คนไทยไม่ค่อยทำเรื่องเสน่ห์ แต่จะมาสะเดาะเคราะห์เพื่อให้หายเจ็บป่วย หรือชนะความมากกว่า

7. เครือข่ายเทคโนโลยีและสารสนเทศ เป็นเครือข่ายที่ติดตามข่าวสารหรือติดต่อสื่อสารระหว่างคนไทยด้วยกันเองทั้งที่อยู่ในรัฐเดียวกัน รัฐอื่นๆ หรือที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดตามข่าวสารหรือข้อมูลจากรายการวิทยุและโทรทัศน์ของประเทศไทย ซึ่งนอกจากจะทำให้รู้ข่าวสารของเมืองไทยโดยทั่วไปแล้ว ยังทำให้สามารถฝึกภาษาไทย (ภาษาไทยมาตรฐาน) จากรายการต่างๆ ได้อีกด้วย

นอกจากใช้เครือข่ายทางสังคมเป็นเครื่องมือในการอ้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมแล้ว คนไทยในมาเลเซียยังใช้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์สร้างสำนึกความเป็นไทยในอีกหลายลักษณะ เช่น การบอกเล่าให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นคนสยามดั้งเดิม (Orang Siam) เพราะถือว่าเป็นคนที่มีชาติ มีที่มาของบรรพบุรุษ หรือการมีพระบรมฉายาลักษณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถไว้เป็นที่สักการะในบ้าน ซึ่งเป็นเสมือนว่าตนเองเป็นคนเชื้อชาติไทย ดังนั้นพระมหากษัตริย์ไทยจึงเปรียบเสมือนเป็นกษัตริย์ของตนด้วย นอกจากนี้ยังใช้กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเพื่ออ้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น การสั่งสอนลูกไม่ให้แต่งงาน

²⁰ ศรีนวล ไชยมณี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 174 บ้านปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอดงบัง ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2554

²¹ หลบ เป็นภาษาถิ่นภาคใต้ แปลว่า กลับ ในที่นี้หมายถึงให้ลามาอีกกลับบ้าน

กับแขก (มลายู) เพราะเกรงว่าตายไปจะไม่ได้อยู่ป่าช้าเดียวกัน ที่สำคัญเป็นเพราะเกรงว่าลูกจะลำบาก เนื่องจากการแต่งงานกับแขกต้องเปลี่ยนศาสนามาเป็นอิสลาม ต้องเปลี่ยนชื่อจากชื่อไทยเป็นชื่อมุสลิม ลูกๆ ที่เกิดมาต้องเป็นชาวมาเลเซียเชื้อชาติมลายู และที่สำคัญหากเลิกกันหรือจะหย่าร้างกันจะไม่สามารถกลับไปเป็นชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยได้อีก จึงมีคำสอนที่พูดติดปากกันเสมอว่า “แต่งงานกับแขก แยกลูกแยกแม่” เป็นต้น

การปรับตัวหรือการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมขึ้นใหม่ ล้วนแต่มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของความเป็นไทยและการอยู่ร่วมเพื่ออยู่รอด การสร้างความร่วมมือในลักษณะของเครือข่ายก็ดี ความพยายามที่จะสะท้อนให้เห็นความโดดเด่นในอัตลักษณ์ของตนเองก็ดี เหล่านี้ล้วนแต่เป็นการแสดงให้เห็นพลังและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มคนไทย ทั้งนี้เพื่อความเป็นเอกภาพและเพื่อประโยชน์ในการต่อรองกับกลุ่มที่มีอำนาจเหนือกว่า การปรับเปลี่ยนตัวตนทางวัฒนธรรมของคนไทยในบางเรื่องบางประเด็นก็ถือเป็นเรื่องที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง เพราะนอกจากจะทำให้ได้รู้ทิศทางของการบริหารหรือนโยบายของรัฐแล้วยังช่วยให้กลุ่มคนไทยในมาเลเซียเองได้ปรับตัวและสามารถใช้ชีวิตในท่ามกลางกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างสันติ

ผลกระทบและแนวโน้มที่มีต่อการธำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทยในมาเลเซีย

จากการศึกษาปัจจัยทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ปัจจัยภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนไทย ลักษณะจำเพาะของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม รวมทั้งการปรับตัวและการสร้างตัวตนทางวัฒนธรรมขึ้นใหม่ เหล่านี้ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอนเหนือของมาเลเซียแทบทั้งสิ้น ผลกระทบและแนวโน้มดังกล่าวมีอยู่หลายประการดังนี้

ประการแรก ผลกระทบและแนวโน้มด้านการบริหารจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ทั้งนี้เพราะในสถานการณ์ปัจจุบัน พระสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ในวัดไทยในประเทศมาเลเซียเริ่มมีจำนวนลดน้อยลง ทำให้ชาดพระที่ทำหน้าที่เป็นครูผู้สอน เมื่อขาดครู แนวโน้มของผู้เรียนก็เริ่มลดลง ประกอบกับนักเรียนเองก็ไม่ค่อยมีเวลาว่างพอที่จะมาเรียนได้ เนื่องจากหลักสูตรการเรียนการสอนของภาครัฐกำหนดให้นักเรียนเรียนเข้มข้นขึ้นกว่าแต่ก่อนทำให้ต้องเพิ่มเวลาเรียนมากขึ้น จึงไม่มีเวลาว่างพอที่จะเรียนภาษาไทยและธรรมศึกษาได้โดยตลอด นอกจากนี้หลักสูตรและเอกสารการสอนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังเป็นหลักสูตรและเป็นเอกสารเก่าที่ขาดมาตรฐานและไม่ทันสมัย

ประการที่สอง ผลกระทบและแนวโน้มด้านศาสนา อันเนื่องมาจากความผันแปรของระบบเครือข่ายวัดไทยยุคใหม่ ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างและบูรณะวัดร่วมกับคนไทยด้วยเหตุผลและความจำเป็นในเรื่องของเงินทุน จึงทำให้การก่อสร้างหรือการบูรณะวัดไทยในบางท้องที่ต้องแปรเปลี่ยนรูปแบบสถาปัตยกรรมจากวัดไทยไปเป็นวัดแบบกึ่งไทยกึ่งจีน หรือกึ่งไทยกึ่งฮินดู นอกจากนี้ประเด็นที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ ก็ส่งผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาไม่น้อย เนื่องจากปัจจุบันจำนวนผู้บวชเรียนเริ่มลดน้อยลง ทำให้ขาดผู้แสดงเจตนารมณ์ที่จะสืบทอดพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง ประการสำคัญการบวชเรียนของเยาวชนไทยในมาเลเซียในปัจจุบันไม่ได้เกิดจากความศรัทธาเหมือนก่อน แต่เป็นการบวชตามค่านิยมและเพื่อให้ได้เข้าร่วมพิธีกรรมเท่านั้น

ประการที่สาม ผลกระทบและแนวโน้มด้านชาติพันธุ์สัมพันธ์ ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศมาเลเซีย มีส่วนส่งเสริมให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เกิดการผสมกลมกลืนกันได้ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในกลุ่มชาติพันธุ์ไทย จีน และมลายู ทั้งนี้เพราะในสถานการณ์ปัจจุบัน การแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์เป็นผลสืบเนื่องมาจากการปรับตัวในเชิงเศรษฐกิจและเพื่อสิทธิผลประโยชน์ ดังนั้นคนไทยเริ่มมีแนวโน้มที่จะแต่งงานกับชาวมาเลเซียเชื้อสายจีนมากขึ้น เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่มีที่ดิน ขณะที่คนจีนมีเงินพร้อมที่จะลงทุนทำธุรกิจต่างๆ ได้ หรือการตกลงปลงใจแต่งงานกับชาวมาเลเซียเชื้อสายมลายูเพื่อต้องการสิทธิในการทำงาน หรือการได้รับผลประโยชน์ในฐานะภุมิบุตร เป็นต้น อย่างไรก็ตามในทัศนะของพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ส่วนมากไม่นิยมหรือสนับสนุนให้บุตรหลานแต่งงานกับชาวมาเลเซียเชื้อสายมลายู เพราะมองจะทำให้ทุกอย่างต้องเปลี่ยนแปลงและเป็นการสูญเสียอัตลักษณ์ของความเป็นไทย

ประการที่สี่ ผลกระทบและแนวโน้มด้านการประกอบอาชีพ เป็นผลสืบเนื่องมาจากนโยบายการจัดการศึกษาในระบบใหม่ที่ส่งผลให้เยาวชนรุ่นใหม่ยึดถือค่านิยมของสังคมเมือง และมุ่งเน้นที่จะประกอบอาชีพในเมืองตามพื้นความรู้และประสบการณ์ที่ตนเองได้ศึกษามา โดยปล่อยให้พ่อแม่หรือคนแก่คนเฒ่าต้องทำงานเกษตรกรรมแบบเก่าอย่างโดดเดี่ยว ด้วยเหตุนี้วัฒนธรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมจึงสูญหายและถูกกลืนไปพร้อมกับการเข้ามาแทนที่ของระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ อย่างเช่น การทำงานในศูนย์การค้า การทำงานในธุรกิจโรงแรม หรือทำงานตามบริษัทต่างๆ เป็นต้น

ประการที่ห้า ผลกระทบและแนวโน้มด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งจะเห็นได้จากการบวชเรียน เดิมทีการบวชเรียนถือเป็นเรื่องที่เคร่งครัดและเป็นเสมือนจารีตที่คนไทยทุกคนควรต้องยึดถือและปฏิบัติ แต่ในยุคปัจจุบันสังคมคนไทยในบางรัฐ อย่าง

เช่น คนไทยในรัฐกลันตัน พ่อแม่ก็ไม่ได้เข้มงวดอย่างแต่ก่อน เพราะถือว่ายุคสมัยที่เปลี่ยนไปเป็นเรื่องที่ถูกๆ ต้องรู้จักปรับตัวเองตามสถานการณ์

ประการที่หก ผลกระทบและแนวโน้มด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญา ปัจจุบันอาชีพหลายอย่างที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนไทยในมาเลเซียกำลังจะสูญหาย เนื่องจากขาดผู้ถ่ายทอดและขาดผู้สานต่อ เช่น อาชีพทอผ้าแบบโบราณ อาชีพหมอยา ครอบหมอ หรือครุโนรา เป็นต้น ส่วนภูมิปัญญาทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทย คนไทยในบางรัฐยังให้ความสำคัญค่อนข้างสูง อย่างเช่น คนไทยบ้านปลายระไม่ให้ความสำคัญในการฝึกฝนเยาวชน ให้เรียนรู้และเป็นผู้สืบทอดศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างจริงจัง ขณะที่คนไทยบ้านบ่อเสม็ด รัฐกลันตัน กลับให้ความสนใจในเรื่องเหล่านี้ไม่มากนัก และดูเหมือนว่าส่วนใหญ่กำลังจะลืมอาชีพและวัฒนธรรมเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่

ประการสุดท้าย ผลกระทบและแนวโน้มด้านนโยบายการพัฒนาของประเทศมาเลเซีย หลังจากการประกาศวิสัยทัศน์ 2020 ของ มหาเดห์ บิน โมฮามัด นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย ที่จะให้ประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในอีกหนึ่งชั่วคน วิสัยทัศน์ดังกล่าวส่งผลให้นโยบายในการบริหารประเทศเปิดกว้างขึ้น ทำให้ผู้คนตื่นตัวและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพที่ต้องมีการแข่งขันสูง ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จและความมั่นคงของชีวิต การประกาศวิสัยทัศน์ที่เปิดรับโลกเสรีในวงกว้างย่อมเป็นหนทางที่จะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อดำรงไว้ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ไม่เว้นแม้แต่กลุ่มชาวมลายูเชื้อสายไทยที่ยังมองว่าชาติพันธุ์ของตนเป็นกลุ่มชนดั้งเดิม และเป็นเจ้าของพื้นที่แห่งนี้มาก่อนเช่นเดียวกับชาวมลายูเชื้อสายมลายูซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ

บทสรุป

คนไทยในประเทศมาเลเซียแม้จะมีความพยายามที่จะดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม แต่โลกในยุคของการเปลี่ยนแปลงก็มีส่วนทำให้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทยเหล่านี้สูญสลาย มีการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งมีการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมขึ้นใหม่ พื้นฐานความคิดและความเชื่อที่ว่า “คนกลุ่มน้อยต้องยอมรับวัฒนธรรมของคนกลุ่มใหญ่ ต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของคนกลุ่มใหญ่ จึงมีความเป็นไปได้สูง ส่วนความคิดที่ว่า “ต้องไม่ลืมอัตลักษณ์ของตนเอง” ก็น่าจะลดน้อยถอยลง ทั้งนี้เพราะสถานการณ์ในปัจจุบัน การปรับตัวในเชิงธุรกิจและการแสวงหาสิทธิประโยชน์เพื่อให้เกิดความเท่าเทียม

กับกลุ่มภูมิบุตรา ทำให้ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยจำนวนไม่น้อยเริ่มมีมุมมองที่ต่างไปจากเดิม ซึ่งจะเห็นได้จากการแต่งงานกับชาวมาเลเซียเชื้อสายจีนเพื่อประโยชน์ในทางธุรกิจ หรือแต่งงานกับชาวมาเลเซียเชื้อสายมลายูเพื่อสิทธิประโยชน์ในการศึกษา และการประกอบอาชีพ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการคงไว้ซึ่งวัดไทยและภาษาไทย รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมให้แก่บุตรหลาน ก็ถือเป็นความพยายามที่จะธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทย เพราะนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการประเพณีปฏิบัติตนและการประกอบอาชีพโดยตรงแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังความเป็นไทยเพื่อให้เกิดความรัก ความหวงแหนในความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง ให้เป็นคนดีมีศีลธรรมและสามารถอยู่ร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ได้อย่างมีความสุข

บรรณานุกรม

- นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. ตัวตนทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย. วิทยานิพนธ์ ปรัชญา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.
- ปราโมทย์ ปราสาทกุล. "ประชากรโลก 2003", ประชากรและการพัฒนา. 24(1) : 5 ; ตุลาคม-พฤศจิกายน 2546.
- Arun A/L Boontiang. Kesedaran den Tindakan Politik di Kalangan Masyarakat Minoriti Siam: Satu Kajian Kes di Daerah Pendang, Kedah Darulaman. Master Thesis, Universiti Kebangsaan, Malaysia, 1990.
- Bastin, John, and Winks, Robin W. Malaysia Selected Historical Readings. Tokyo : Oxford University Press, 1966.
- Gullick J. M. Malaysia and Its Neighbours. London : Routledge and Kegan Paul, 1967.
- Keiko Kuroda. The Siamese in Kedah under nation-state Making. 2002.
- Mohammed Yusoff Ismail. Buddhism and Ethnicity Social Organization of a Buddhist Temple in Kelantan. 1983.
- Pramote Prasatkul. "World Population 2003," Population and Development. 24 (1): 5; October-November 2003.
- Ryoko Nishii. "Emergence and Transformation of Peripheral Ethnicity : Sam Sam on the Thai-Malaysian Border," in Civility and Savagery. 2000.
- Steward, H. Julian. Theory of culture change. Urbana Chicago London : University of Illinois, 1963.
- The Ministry of Foreign Affairs. Malaysia. MALAYSIA IN BRIEF. 2000.

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

- ครีณ สมบูรณ์ศิลป์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต ผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 183 บ้านปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอดงรัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2550.
- จิม ละอองมณี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต ผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 72 บ้านปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอดงรัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550.
- จิม ขุนแก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต ผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 79 A

- บ้านปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอดงรัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2550.
- ดาโต๊ะเจริญ อินทราชาติ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานขายสินค้าปลอดภาษี ด้านศุลกากร ตำบลปาดังเบซาร์ เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2545.
- แนบ เพชรสุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต ผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 102 บ้านปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอดงรัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550.
- แนบ ราชฎีเจริญ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต ผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนสอนภาษาไทย วัดปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอดงรัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย, เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2554.
- วิจารณ์วุฒิกุล, พระ. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต ผู้สัมภาษณ์, ที่วัดพิบูลทองวราราม (วัดบ่อเสม็ด) ตำบลเตอริอเบา อำเภอดงรัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2554.
- วิสุทธิประชาธุศาสน์, พระครู เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต ผู้สัมภาษณ์, ณ วัดวิสุทธิประดิษฐาราม ตำบลทุ่งควาย อำเภอดงรัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2554.
- ศรีนวล ไชยมณี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต ผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 174 บ้านปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอดงรัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย, เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2554.
- อ่วม รัตนประทุม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต ผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเลขที่ 144 บ้านปลายระไม ตำบลทุ่งควาย อำเภอดงรัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550.